

Институт за балканистика с Център по тракология
Българска академия на науките

КУЛТУРА НА ПЪТУВАНЕТО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК

ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ

КУЛТУРА НА ПЪТУВАНЕТО В
ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК

THE TRAVEL CULTURE IN
SOUTHEAST EUROPE

© *Институт за балканистика с Център по тракология – БАН*

© Антоанета Балчева (Съставителство и редакция)

© Редакционна колегия: Елена Сюпюр (Румънска академия), Хървойка Миханович-Салопек (Хърватска академия на науките и изкуствата), Христина Марку (Университет „Демокрит“, Гърция)

© Ваня Лозанова-Станчева, Виницийе Лупис, Светлозар Елдъров, Румяна Л. Станчева, Биляна Дойчинович, Николай Аретов, Мирко Чурич, Йорданка Гешева, Сорин Палига, Йоанна Спасова-Дикова, Ивайла Попова, Евдокия Борисова, Фотини Христакуди-Константиниду, Орлин Събев, Йорданка Бибина, Пенка Данова, Йоанна Бенчева, Николай Иванов, Валери Личев, Мирослава Христоскова, Елмира Василева, Ивета Рашева, Кристиян Ковачев, Калина Минчева, Ивайло Начев, Антоанета Балчева, Людмила Миндова, Марияна Стамова, Саша Лозанова, Стела Ташева, Юлия Златкова, Марта Методиева, Нина Христова, Румяна Секулова, Елена Статева (Автори)

Всички права запазени. Нито една част от книгата не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да е начин без съгласието на авторите, съставителите и издателя.

© Илюстрация на корицата: римска мозайка от III век, от археологическия комплекс-резерват Дуга, изобразяваща срещата на Одисей със сирените, собственост на Националния музей „Бардо“ в Тунис, столица на Република Тунис. [https://en.wikipedia.org/wiki/Bardo_National_Museum_\(Tunis\)#/media/File:Bardo\(js\)015\(js\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Bardo_National_Museum_(Tunis)#/media/File:Bardo(js)015(js).jpg)

ISBN: 978-619-7179-13-2

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА
С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ

КУЛТУРА НА ПЪТУВАНЕТО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК

Съставителство

Антоанета Балчева

Редакционна колегия

Елена Сюпюр,

Румънска академия

Хървойка Миханович-Салопек,

Хърватска академия на науките и изкуствата

Христина Марку,

Университет „Демокрит“, Гърция

София 2020

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
INSTITUTE FOR BALKAN STUDIES & CENTER
OF THRACOLOGY

THE TRAVEL CULTURE IN SOUTHEAST EUROPE

Compiled and edited by

Antoaneta Balcheva

Editorial Board

Elena Siupiur,

Romanian Academy

Hrvojka Mihanović-Salopek,

Croatian Academy of Sciences and Arts

Christina Markou,

Democritus University, Greece

Sofia 2020

Съдържание / Contents

УВОД / INTRODUCTION

Антоанета Балчева / Antoaneta Balcheva..... 11

ПОКЛОННИЦИ, ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИ И ДИПЛОМАТИ WORSHIPERS, TRAVELERS AND DIPLOMATS

ПЪТУВАНИЯТА В БАЛКАНСКОТО

СРЕДНОВЕКОВИЕ (X-XV ВЕК)

TRAVELS DURING THE BALKAN

MIDDLE AGES (10th – 15th CENTURY)

Йоанна Бенчева / Joanna Bencheva.....23

СТРАХЪТ ОТ НЕИЗВЕСТНОТО ПРИ ПЪТУВАНЕТО НА НИКИФОР ГРИГОРА В МАКЕДОНИЯ

FEAR OF THE UNKNOWN ON THE TRIP OF NICEPHORUS GREGORAS TO MACEDONIA

Кристиан Ковачев / Kristiyan Kovachev.....33

КАКВО СА ЧЕЛИ ПРЕДИ ДА ПОТЕГЛЯТ НА ПЪТ? КНИЖОВНИЯТ БАГАЖ НА ИТАЛИАНСКИ ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИ ПРЕЗ

БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ (XVI ВЕК)

WHAT ARE THEY READING BEFORE TAKING THE ROAD? THE BOOK

LUGGAGE OF THE ITALIAN TRAVELERS ACROSS THE BALKAN

PENINSULA (16th CENTURY)

Пенка Данова / Penka Danova..... 40

ПЪТУВАНЕТО ПРЕЗ СТРАНДЖА СПОРЕД СВИДЕТЕЛСТВАТА НА ПЪТЕШЕСТВЕНИЦИ ОТ XVI – XIX ВЕК

TRAVELLING ACROSS EASTERN THRACE (STRANDZHA) BASED ON THE ACCOUNTS OF THE WESTERN TRAVELLERS FROM THE 16th THROUGH THE 19th CENTURY

Ивайла Попова / Ivayla Popova.....56

ЯКЕТА ПАЛМОТИЧ ДИОНОРИЧ – ДУБРОВНИШКИ АРИСТОКРАТ, ЛИТЕРАТОР И ДИПЛОМАТ

JAKETA PALMOTIĆ DIONORIĆ, DUBROVNIK NOBLEMAN, WRITER AND DIPLOMAT

Виницийе Лупис / Vinicije Lupis.....80

ХЪРВАТСКИ ПЪТЕПИСИ ОТ БЪЛГАРИЯ (КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО
НА XX ВЕК)

*CROATIAN TRAVELOGUES FROM BULGARIA (END OF THE 19th –
BEGINNING OF THE 20th CENTURY)*

Светлозар Елдъров / Svetlozar Eldarov.....106

ПЪТУВАНЕТО НА КОЛАСИЙСКИЯ МИТРОПОЛИТ МИХАИЛ ДО
СВЕТИТЕ ЗЕМИ В СРЕДАТА НА XVII ВЕК

*KOLASIJA METROPOLITAN BISHOP MICHAEL'S JOURNEY TO THE
HOLY LANDS IN THE MIDDLE OF THE 17th CENTURY*

Калина Минчева / Kalina Mincheva 124

ПЪТУВАНЕТО ПРЕЗ МОДЕРНАТА ЕПОХА И НЕГОВИТЕ НАРАТИВИ THE TRAVEL IN THE MODERN AGE AND ITS NARRATIVES

УПОТРЕБИ НА ПЪТЕПИСА ПРИ АНА БЛАНДИАНА

ANA BLANDIANA'S USE OF THE TRAVELOGUE GENRE

Румяна Л. Станчева / Roumiana L. Stantcheva 139

ПЪТЕПИСЪТ ЗА АМЕРИКА НА ЙЕЛЕНА ДИМИТРИЕВИЧ

THE AMERICAN TRAVELOGUE OF JELENA J. DIMITRIJEVIĆ

Биляна Дойчинович / Biljana Dojčinović.....152

ДВЕ „ЗАТОЧЕНИЯ“ ОТ 1877 Г. (ИВАН НАЙДЕНОВ И Д-Р ХРИСТО
СТАМБОЛСКИ)

*TWO EXILES FROM 1877 (IVAN NAYDENOV AND D-R HRISTO
STAMBOLSKI)*

Николай Аретов / Nikolay Aretov.....165

ЕДНА РОМАНТИЧНА ЗЕМЯ! – „ПОГЛЕДЪТ КЪМ БОСНА“ НА
НИКОЛА ТОРДИНАЦ СЛЕД АВСТРО-УНГАРСКАТА ОКУПАЦИЯ
*EINE ROMANTISCHE GEGEND! – NIKOLA TORDINAC'S "VIEW TO
BOSNIA" AFTER THE AUSTRO-HUNGARIAN OCCUPATION*

Мирко Чурич / Mirko Ćurić 180

Д-Р КОНСТАНТИН ИРЕЧЕК И НЕГОВИЯТ „БЪЛГАРСКИ ДНЕВНИК“ КАТО ИЗБОР ЗА МИНАЛОТО НА СОФИЯ <i>DR KONSTANTIN JIREČEK AND ITS “BULGARIAN DIARY” AS A SOURCE FOR THE PAST OF SOFIA</i> Йорданка Гешева / Yordanka Gesheva	195
---	-----

ЦАРИГРАД И СМІРНА, ИЛИ ТАМ, КЪДЕТО ЗАПОЧВА ОРИЕНТЪТ СПОРЕД ПЪТЕПИСА НА МАРК ТВЕН „ГЛУПАЦИ В ЧУЖБИНА“ <i>CONSTANTINOPLE AND SMYRNA, OR WHERE THE ORIENT BEGINS ACCORDING TO MARK TWAIN’S TRAVEL BOOK “THE INNOCENTS ABROAD”</i> Орлин Събев / Orlin Sabev	217
---	-----

ИЗТОЧНА ЕВРОПА И БАЛКАНИТЕ В ПЪТЕПИСА „В ЕВРОПА: ПЪТУВАНЕ ПРЕЗ XX ВЕК“ НА ГЕЙРТ МАК <i>EASTERN EUROPE AND THE BALKANS IN THE TRAVELOGUE “IN EUROPE: TRAVELS THROUGH THE TWENTIETH CENTURY” BY GEERT MAK</i> Ивайло Начев / Ivaylo Nachev	232
---	-----

ТРАКИЯ В ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ЗАПИСКИ НА КОНСТАНТИН ЛЕОНТИЕВ <i>THRACE IN DIPLOMATIC WRITINGS OF CONSTANTINE LEONTIEV</i> Юлия Златкова / Julia Zlatkova	245
---	-----

СТРАНСТВАЩИ СЮЖЕТИ, ОБРАЗИ И ТЕМИ В ЛИТЕРАТУРАТА WANDERING PLOTS, IMAGERY AND THEMES IN LITERATURE

ПЪТУВАЩИЯТ И УСЕДНАЛИЯТ БАЛКАНСКИ ЧОВЕК И НЕГОВИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ СЮЖЕТИ <i>THE TRAVELING AND SEDENTARY BALKAN MAN AND HIS LITERARY PLOTS</i> Евдокия Борисова / Evdokiya Borisova	265
--	-----

ПЪТУВАНЕ ОТВЪД: ЖИТИЕТО НА СВ. МАКАРИЙ РИМСКИ <i>JOURNEY BEYOND: THE LIFE OF ST. MACARIUS THE ROMAN OF MESOPOTAMIA</i> Ваня Лозанова-Станчева / Vanya Lozanova-Stantcheva	280
---	-----

„ПЪТЯТ НА РОЗАТА“ В ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА “THE PATH OF THE ROSE” IN TURKISH LITERATURE Йорданка Бибина / Yordanka Bibina	297
КОСТАС УРАНИС – ПОЕТИЧНИЯТ АРИСТОКРАТИЗЪМ НА ПЪТЕШЕСТВИЕТО В ГРЪЦКАТА МЕЖДУВОЕННА ПОЕЗИЯ KOSTAS OURANIS – THE NAME OF THE ARISTOCRATIC LYRICAL JOURNEY IN GREEK INTERWAR POETRY Фотини Христакуди-Константиниду / Fotiny Christakoudy-Konstantinidou	316
ПО СЛЕДИТЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИНТЕЛЕКТУАЛЕЦ – ОТ ПЪТЯ КЪМ СЕБЕ СИ ДО „НИКОЙ“ НА ЕМИГРАНТА FOLLOWING THE TRACES OF THE BULGARIAN INTELLECTUAL – FROM THE ROAD TO ONESELF TO BEING NO ONE OF AN EMIGRANT Валери Личев, Мирослава Христоскова / Valeri Lichev, Miroslava Hristoskova	329
РЕТОРИКИ НА ПЪТЯ В ЛИТЕРАТУРАТА. НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ТВОРЧЕСТВОТО НА БЪЛГАРСКИ И ХЪРВАТСКИ ПИСАТЕЛИ ОТ XIX И НАЧАЛОТО НА XX ВЕК RHETORIC OF THE PATH IN THE LITERATURE. OBSERVATIONS ON THE WORKS OF BULGARIAN AND CROATIAN WRITERS OF 19 th AND EARLY 20 th CENTURY Антоанета Балчева / Antoaneta Balcheva	349
ПЪТЯТ КЪМ АДА, ИЛИ „ДОБРИТЕ НАМЕРЕНИЯ“ НА КОНЦЛАГЕРА. ВЪРХУ РОМАНИТЕ НА ХЕРТА МЮЛЕР, БРАНКО ХОФМАН И ИРЖИ КРАТОХВИЛ THE ROAD TO HELL, OR THE “GOOD INTENTIONS” OF THE LABOUR CAMPS. ON THE NOVELS BY HERTA MÜLER, BRANKO HOFMAN AND JIŘÍ KRATOCHVIL Людмила Миндова / Lyudmila Mindova	366
НИКОЛА ПИКОЛО И ПРИСЪСТВИЕТО НА АНТИЧНОСТТА В ТРАГЕДИЯТА „СМЪРТТА НА ДЕМОСТЕН“ И ПОЕМАТА „КЪМ ЛЕКАРЯ ГЛАРАКИС, КОЙТО СЕ ЗАВРЪЩА В РОДИНАТА СИ ХИОС“ NICOLAS S. PICCOLOS AND THE PRESENCE OF ANTIQUITY IN THE TRAGEDY “THE DEATH OF DEMOSTHENES” AND IN THE POEM “TO DR. GLARAKIS RETURNING TO HIS HOMELAND OF CHIOS” Марта Методиева / Marta Metodieva	376

ПЪТЯТ НА БЪЛГАРИТЕ КЪМ НОВАТА РОДИНА НА ДОЛНИ ДУНАВ: ИДЕЯТА ЗА БОГОИЗБРАНИЯ НАРОД. (ВЪРХУ „БЪЛГАРСКИ АПОКРИФЕН ЛЕТОПИС“ ОТ XI ВЕК) <i>THE PATH OF THE BULGARIANS TO THE NEW HOMELAND ON THE LOWER DANUBE: THE IDEA OF THE BLESSED PEOPLE (ACCORDING TO THE “BULGARIAN APOCRYPHAL CHRONICLE” FROM 11th CENTURY)</i> Елена Статева / Elena Stateva.....	394
--	-----

КУЛТУРНИ И СОЦИАЛНИ ПРАКТИКИ CULTURAL AND SOCIAL PRACTICES

ОПОЗНАВАТЕЛНИТЕ ПЪТУВАНИЯ НА АМЕРИКАНСКИТЕ ПРОТЕСТАНТСКИ МИСИОНЕРИ НА БАЛКАНИТЕ ПРЕЗ XIX ВЕК <i>THE AMERICAN PROTESTANT MISSIONARIES' TOURS OF INVESTIGATION IN THE BALKANS, 19th CENTURY</i> Елмира Василева / Elmira Vasileva	411
ГАСТРОЛИ НА НАРОДНИЯ ТЕАТЪР ИЗ БАЛКАНИТЕ ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК <i>TOURS OF THE (BULGARIAN) NATIONAL THEATRE AROUND THE BALKANS IN THE FIRST HALF OF THE 20th CENTURY</i> Йоана Спасова-Дикова / Joana Spassova-Dikova	429
БАЛКАНСКИ ВРЕМЕНА <i>BALKAN TIMES</i> Сорин Палига / Sorin Paliga	439
„ПЪТНИ ЗНАЦИ“ В БЪЛГАРСКАТА ЖИВОПИС: ОБРАЗИ НА МАНАСТИРИТЕ (ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО СРЕДАТА НА XX ВЕК) <i>“ROAD SIGNS” OF BULGARIAN PAINTING: IMAGES OF MONASTERIES (FROM 1878 TO THE MIDDLE OF THE 20th CENTURY)</i> Саши Лозанова, Стела Ташева / Sasha Lozanova, Stela Tasheva.....	456
ЗА ЕДНА ЙЕРУСАЛИМИЯ ОТ XIX ВЕК С ОБРАЗИТЕ НА СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ <i>A 19th-CENTURY IEROSOLYMITIKON DEPICTING ST. CYRIL AND ST. METHODIUS</i> Ивета Рашиева / Iveta Rasheva	471

ДУХЪТ НА МЯСТОТО АДРИАТИКА. ПЪТУВАНЕ ВЪВ ВРЕМЕТО И
ПРОСТРАНСТВОТО

GENIUS LOCI ADRIATICUS. TRAVELING THROUGH TIME AND SPACE

Румяна Секулова / Rumyana Sekulova 480

ФРАНЦИЯ И РАЗВИТИЕТО НА УЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ НА ОРДЕНА
НА АСОМПСИОНИСТИТЕ В ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ (ТРАКИЯ
И МАЛА АЗИЯ) ОТ НАЧАЛОТО НА 60-ТЕ ГОДИНИ НА XIX В. ДО
ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

*FRANCE AND THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL
INSTITUTIONS CREATED BY THE ORDER OF THE AUGUSTINIANS OF
THE ASSUMPTION IN OTTOMAN EMPIRE (THRACE AND ASIA MINOR)
FROM THE BEGINNING OF THE 1960^s YEARS OF THE 19th CENTURY
UNTIL WORLD WAR I*

Николай Иванов / Nikolay Ivanov 492

РУСКИТЕ АГЕНТИ ОТ БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ – ПЪТУВАНИЯ,
ДОПИР ДО РАЗЛИЧНИ КУЛТУРНИ ПРОСТРАНСТВА И ВЛИЯНИЕ
ВЪРХУ ИДЕНТИЧНОСТИ (1700–1739)

*RUSSIAN AGENTS IN THE BALKAN PENINSULA – TRAVELS, CONTACT
WITH DIFFERENT CULTURAL SPACES AND INFLUENCE IDENTITIES
(1700–1739)*

Нина Христова / Nina Hristova 505

ДИНАМИКА НА МИГРАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ НА КОСОВО И
МАКЕДОНИЯ В ЮГОСЛАВИЯ СЛЕД
ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

*DYNAMICS OF THE MIGRATION PROCESSES OF KOSOVO AND
MACEDONIA IN YUGOSLAVIA AFTER WORLD WAR II*

Марияна Стамова / Mariyana Stamova 521